

СУСПІЛЬНІ ІНТЕРЕСИ ТА ОБЛІК І АУДИТ

Беззаперечно, що облік і аудит є носіями інформації, яка в подальшому використовується для прийняття управлінських рішень. Облікова інформація, у свою чергу, є фундаментальним джерелом для проведення аудиту фінансової звітності. За результатами аудиту виникає вже нова інформація, яка розкриває позитивні, негативні та помилкові аспекти діяльності суб'єкта господарювання в минулому звітному періоді.

Відповідно до Закону України «Про інформацію» поняття інформації трактується як «будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді». Чи є це визначення достатнім для застосування в обліку, аудиті чи в управлінні? – Звичайно що ні. У той же час у Вікіпедії зазначено: «інформація - це абстрактне поняття, що має різні значення залежно від контексту», або це «нові відомості, які прийняті, зрозумілі і оцінені її користувачем як корисні».

У ст. 29 Закону «Про інформацію» зазначено, що інформація з обмеженим доступом може бути поширена, якщо вона є суспільно необхідною, тобто є предметом суспільного інтересу, і право громадськості знати цю інформацію переважає потенційну шкоду від її поширення. При цьому законодавець стверджує, що предметом суспільного інтересу вважається інформація, яка «свідчить про загрозу державному суверенітету, територіальній цілісності України; забезпечує реалізацію конституційних прав, свобод і обов'язків; свідчить про можливість порушення прав людини, введення громадськості в оману, шкідливі екологічні та інші негативні наслідки діяльності (бездіяльності) фізичних або юридичних осіб тощо».

Як бачимо, визначення суспільно необхідної інформації не містить чіткого та вичерпного переліку такої інформації, а лише надає її загальні ознаки. І показовим тут є слово «тощо», яке підтверджує, що перелік не є вичерпним. Створити ж вичерпний перелік суспільно необхідної інформації певно неможливо. А термін «суспільний інтерес» є настільки багатограним та всеохоплюючим, що унеможливорює його визначення в межах однієї дефініції.

Із приведених визначень у Законі «Про інформацію» до проблем, що стосуються обліку й аудиту можна віднести лише те, що предметом суспільного інтересу є «...можливість введення громадськості в оману, ... та інші негативні наслідки діяльності (бездіяльності) фізичних або юридичних осіб тощо». До суб'єктів суспільного інтересу в Україні згідно з останніми змінами до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» віднесено «підприємства - емітенти цінних паперів, цінні папери яких допущені до біржових торгів, банки, страховики, недержавні пенсійні фонди, інші фінансові установи (крім інших фінансових установ та недержавних пенсійних фондів, що відносяться до мікропідприємств та малих підприємств) та підприємства, які належать до великих підприємств», що один до одного співпадає з суб'єктами суспільного інтересу, перерахованими в Директивах Європарламенту та Ради № 43 від 17.05.2006 р. та № 56 від 16.04.2014 р. «Про обов'язковий аудит річних звітів та

консолідованих звітів». Шкода, що наш законодавець не врахував рекомендації п. 13, ст. 2 Директиви № 43 (зі змінами згідно Директиви № 56), у якій сказано, що «Держави-члени можуть також визначити інших суб'єктів суспільного інтересу, що мають суттєве суспільне значення через природу їхньої діяльності, їхній розмір або чисельність їхнього персоналу».

Недостатньо аргументованими, на наш погляд, є зміни до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» у частині критеріїв визначення величини підприємств (валюта балансу, оборот у євро та середня чисельність працівників). Вони є ідентичними до Директиви 2013/34/ЄС від 26.06.2013 р. Виникає запитання: а чому у євро? Грошовою одиницею України є гривня, яка прив'язана до долара США, а не до євро. Чому тоді в Україні не прив'язані до євро мінімальна заробітна плата, пенсії, бюджет країни тощо? При цьому викликає великий сумнів те, що вартість активів ідентичних підприємств України і країн Євросоюзу буде паритетною. Отже, виникає парадокс: середня заробітна плата в Україні майже на порядок нижча, чим в європейських країнах, а критерії до визначення підприємств, що підлягають обов'язковому аудиту, однакові. Звичайно, прийнята норма в українському законодавстві вигідна аудиторським монополістам і, перш за все, Великій четвірці.

Вважаємо, що на даному етапі соціально-економічної ситуації в Україні визначення суб'єктів суспільного інтересу є недостатнім для наших реалій. Доцільно збільшити число суб'єктів суспільного інтересу, які повинні свою звітність робити публічною і, відповідно, проводити аудит. Ними могли би бути: кооперативні підприємства, які мають досить значну кількість пайовиків (свого роду акціонерів); комунальні підприємства, які надають послуги населенню та акумулюють плату за надані послуги і, відповідно, витрачають ці кошти; будь-які гранти з-за кордону та фінансування з бюджету всіляких проектів; діяльність фондів, у тому числі й благодійних; політичні партії, що отримують для своєї діяльності кошти з державного бюджету; підприємства, незалежно від величини та обсягів діяльності, власниками яких є депутати виборних органів чи посадовці владних структур, або їх близькі родичі, так як бачимо, що е-декларування очікуваного результату не приносить. Крім того, суб'єкти суспільного інтересу, на наш погляд, повинні в обов'язковому порядку складати звітні калькуляції собівартості та відпускну ціни на основні види своєї продукції, робіт, послуг. Такі калькуляції повинні бути невід'ємною складовою Приміток до фінансової звітності.

І останнє: щодо нашої нової термінології в обліку й аудиті. Терміни «інтерес», «суспільний інтерес», «суб'єкти суспільного інтересу», на нашу думку, не зовсім коректні. Логічніше замість терміну «інтерес» застосовувати термін «значення». Звідси - «суб'єкти суспільного значення».